

men.

Stockholmsslangen av i går och av i dag.

Endast få av de många uttrycken
leva någon längre tid.

(Brev till Gottlänningen.)

Det har kommit ut en mycket läs-
värd bok till jul, som kanske i första
rängående icke verkar så lockande för
de flesta. — »Bevingade ord och slag-
ord» av Valdemar Langlet, en andra
del till den första, som visst såg da-
gens ljus, eller kanske man skall säga
trycksvariens mörker, för ett par år
sedan. Denna andra del upptager en
del svenska citat, som så att säga kom-
mit i var mans mun, och det är verk-
ligen av ett utomordentligt intresse
att studera deras upprinnelse. Vem
vet till exempel, att det var Geijer, som
första gången fällde uttrycket »hätte
än sitt rykte» — om drottning Kristina
— och att den store Georg Dahlqvist en
kväll efter en betydande roll var så
distra, att han försökte få på sig ett par
dangaloscher i stället för sina egna.
varvid någon fällt det sedan så ofta
använda uttrycket »Passa inte galos-
scherna». Men det är inte blott äldre
ord och uttryck man finner där, även
ett politiskt så beryktat smadenamn
som det för sin upphovsman mindre
hedrande uttrycket »Hungerskjöld» från
krisären återfinns man där — churu i
detta fallet utan att vederbörande ska-
pare nämnes.

Bland moderna uttryck finner man
också ett typiskt slanguttryck från
våra dagar som »krigsmålning» —
krigsmålade kallas nämligen i Stock-
holm och antagligen också här och var
ute i landet en starkt sminkad, pudrad
och tuschad dam, och som en dylik ty-
värr blir en allt vanligare företeelse i
vårt land, torde begreppet icke i bråd-
rasket glömmas bort. Annars är det
rätt underligt, hur det mesta av slang-
språket fort spunker ned i glömskans
hav. Det slog mig häromdagen, när
min förhoppningsfulla son kom att tala
om några kamrater, som panglat
datorer — på min tid hette det
mangla varing och var detsamma
som att krossa fönsterrutor. Jag kas-
tade fram en fråga, om han mindes den
tid, då han hade chi gaddar i
lästen, vilket under min exercistid

betydde, att man inte hade några tan-
der i munnen.

Han blev svarslös, men jag visste
lika litet, att ratla palt ur pipen
är att bloda nasblod. Att latjo är
detsamma som det annu kvarlevande
uttrycket kul men att det börjar att
utträngas av kirrigt, att åka velo-
ciped heter hoja och att jala är sy-
nonymt med äldre slanguttryck som
lubba och kuta, det har en modern far
och mor så ofta fått veta i sina försök
att sätta hyfs på barnens språk, att de
ingått i ens eget modvetande. En och
annan har också kanske hört, att
stapben och stomman är far och
mor, prälen bror och syrran sys-
ter, men att jänkigt är forna tiders
bussigt och rugga detsamma som
bjuda, det kanske inte alla ha reda på.

I hur hög grad dessa ord äro stock-
holmska, är det inte gott att veta, men
en hel del av dem lära sprida sig med
god fart över landet. De nämnda ord-
en äro som regel speciell skolpojks-
slang, och sedan ha vi en hel del and-
ra. Exercistiden får man lära känna
ett nytt förråd av slanguttryck, och på
undertecknads tid var vokabulären rätt
nära besläktad med romanispråket, ett
förbrytarspråk med tatarinslag, som
var synnerligen rikhaltigt och nästan
kunde kallas ett språk i språket. En
förmildrad avart därav var »söderame-
rikanskän», som blomstrade kraftigt
för ett femtontal år sedan och varur
det då bekanta uttrycket för min ele-
gantia flicka, mandroms skarpt
svidrade tje], hämtades. Numera
måtte söderamerikanskän ha försvun-
nit utan att lämna bestående minnes-
märken efter sig.

Så ha vi också vissa klassers olika
uttryckssätt och vissa andra åldrars än
skolungdomens. Bedärisck är så-
lunda ett fruktansvärt ord, som unga
flickor av i dag gärna använda, ofta
med ett hemsck framför. Hemsck
med långt e och ohörbart k för övrigt,
ty e-et är som bekant en typisk stock-
holmsk bokstav, ersättande alla å-ljud
och alltså en motsvarighet till göteborg-
garnas riksbekanta å i stället för a.
Och k glömmas bort.

Slangspråket är för övrigt av stort
intresse — var komma till exempel alla
dessa ord egentligen ifrån? Det har
också varit föremål för studier av spe-
cialister. Dr. Wilh. Uhrström i Kungs-
holms realskola är en flitig samlare
av slanguttryck och har utgivit ett ar-
bete därom, likaså skrev den märklige
finnen Arthur Thesleff en intressant
volym om »Stockholms förbrytarspråk
och lägre språk», vilket dokumenterade
honom som oändligt kunnig på detta
område. Den märklige mannen, som
bl. a. i studiesyfte tillbragt långa tider
bland zigenare — romani anses här-
stamma från deras språk — avled ty-
värr mänskligt att döma alldeles för ti-
digt.

En tröst för vannen av det väkling-
gande svenska språket är att som sagt
slanguttrycken oftast synas föra en
dagsländas tillvaro, sjunka ned och
glömmas. Den som vill ha belägg där-
på behöver blott studera Uhrströms
ovannämnda arbete, det utkom 1911,
och de värsta däri omnämnda språk-
blommorna från skolor och gränder ha
för länge sedan försvunnit. Ett och
annat uttryck blir naturligtvis allmän
egendom, kova, deckare, jycke, för att
taga några exempel. Men vem talar
numera om bira i stället för dricka,
bysan i stället för finkan, humla
i stället för stjåla och lurpa i stället
för mössa? Man skulle kunna räkna upp
många fler, vilka äro lika obegripliga
för nutidens ungdom som några upp-
snappade repliker från ett par pojkar
kunna vara för oss äldre, och det är ju
tröstrikt nog.

Marquis.

Föll själv när han skulle kasta en
planka. Under rivningsarbete i huset
Linnégatan 58 i Stockholm råkade i går
en 30-årig byggnadsarbetare Nils Oskar
Wilhelm Persson från andra våningen
erhålla så svåra skador, att han efter
några timmar avled. Olyckan berodde
på att en spik i en planka, som Pers-
son skulle kasta ned, fastnat i hans
kläder, så att plankan rev Persson med
sig.